

تأثیر اندومتريوز بر کیفیت زندگی

پژوهشگران: پروانه رضا سلطانی^۱، شیوا علیزاده^۲

(۱) کارشناس ارشد مامایی، عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری و مامایی شهید بهشتی رشت

(۲) کارشناس ارشد مامایی، مربی مامایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت

چکیده

مقدمه: اندومتريوز یک بیماری مرتبط با درد و نازایی است و علائم آن، درد مزمن لگن، دیسمنوره، دیسپارونیا، درد هنگام اجابت مزاج و ناباروری است. تأثیر علائم اندومتريوز بر کیفیت زندگی چند بعدی است و بیشتر آنها تأثیر منفی بر روی پارامترهای روانی، اجتماعی میباشد. تمام زنان مبتلا درد را بیان می کنند. از آن جایی که درد بر روی کیفیت زندگی اثرات منفی به جا می گذارد، شناخت تأثیر این بیماری بر کیفیت زندگی افراد مبتلا ضروری به نظر می رسد. هدف از این مطالعه، مروری بر مقالات مربوط به تأثیر اندومتريوز بر کیفیت زندگی می باشد. روش کار: مطالعه حاضر با استفاده از مطالعات کتابخانه ای و اینترنتی و پژوهش های انجام گرفته محققان در سایت های معتبر علمی جهان از سال ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۸ تدوین شده است.

نتایج: مطالعات انجام شده حاکی از آن است که علائم اندومتريوز به ویژه درد بر روی ابعاد زندگی همچون فعالیت فیزیکی، توانایی ایفای نقش و انجام کار، فعالیت اجتماعی، نزدیکی جنسی، سلامت روحی و روانی و انرژی تأثیر می گذارد. ناباروری ناشی از اندومتريوز نیز بر روی حالات روحی روانی و شخصیت افراد تأثیرگذار است. اندومتريوز اثرات منفی بر روی نگرش فرد از خود و از دست دادن احساس قدرت فیزیکی و باروری دارد. مشکلات روحی و روانی در ارتباط با اندومتريوز مانند احساس گناه و پربشانی در محل کار که منشاء گرفته از درد و ناباروری است، بر روی کیفیت زندگی مؤثر است. عوامل دیگر تأثیرگذار بر کیفیت زندگی زنان مبتلا به اندومتريوز عبارت از ظاهر فیزیکی فرد، احساس انزوای اجتماعی، فقدان خواب مناسب، اجتناب از نزدیکی جنسی و ... می باشد.

نتیجه گیری: یافته های حاصل از این تحقیق مروری نشان می دهد اندومتريوز علامت دار به طور معنی دار کیفیت زندگی زنان مبتلا را تحت تأثیر قرار می دهد. براساس شواهد اکثر بیماران مبتلا به اندومتريوز در پی درمان بیماری و مشکلات مرتبط با بیماری های زنان مانند مشکلات روابط جنسی می باشند و کمتر به ابعاد دیگر مانند مشاوره روانی که نقش مهمی در کیفیت زندگی دارند، می پردازند. بعلاوه، آگاهی و علم بیشتر پزشکان و دیگر کارکنان بهداشتی درمانی در اداره بیماران و در نتیجه ارتقای کیفیت زندگی این زنان سودمند است.

کلید واژه ها: اندومتريوز، کیفیت زندگی، پارامترهای روانی - اجتماعی

مقدمه

۱۰ درصد گزارش نموده اند. نشانه های همراه با اندومتريوز ممکن است تأثیر منفی بر روی پارامترهای روانی اجتماعی و در نتیجه کیفیت زندگی مربوط به سلامت این افراد داشته باشد. کیفیت زندگی مربوط به سلامت یک مفهوم پویا و چند بعدی است که جنبه های جسمانی، روانی و اجتماعی همراه با یک بیماری یا درمان آن را در بر می گیرد (۳). در بسیاری از بیماران، اندومتريوز به علت درد، فشار روانی ناشی از کاهش باروری، نگرانی ناشی از عود بیماری و عدم اطمینان از آینده با توجه به جراحی های مکرر و یا درمان طولانی مدت دارویی و عوارض آن، کیفیت زندگی را تحت تأثیر قرار می دهد. بنابراین لازم است حداقل در عده ای از بیماران با علائم شدید به اندومتريوز به عنوان یک بیماری مزمن توجه کرد و با استفاده از پرسشنامه های معتبر به انجام مطالعه در

درد مزمن لگنی یک بیماری شایع زنان به ویژه در سنین باروری است و سبب ناتوانی و درماندگی می شود و در نتیجه به میزان قابل توجهی، کیفیت زندگی فرد را به مخاطره می اندازد. در این بیماران، مشکلات دیگری نیز بروز می کند که می توان به مواردی چون اختلال عملکرد مثانه یا روده، بیماری های زنان، اختلال عملکرد جنسی، افسردگی، اضطراب و اعتیاد اشاره کرد. پاتوژنز درد مزمن لگنی هنوز مشخص نیست (۱،۲). یکی از شایع ترین بیماری های مزمن زنان، اندومتريوز است (۳) که با درد مزمن لگنی، دیسمنوره، دیس پارونیا، درد حین اجابت مزاج و کاهش باروری همراه است (۳،۴). این بیماری به صورت وجود غدد و استرومای اندومتر در خارج از رحم تعریف می شود (۵،۶،۷). اگرچه تعیین شیوع اندومتريوز مشکل است، اولیو و اسجوارتز در مطالعه ای، آن را حدود

درد، یکی از نگرانی های جدی زنان مبتلا به اندومتريوز می باشد و ممکن است به طرق گوناگون بر روی کیفیت زندگی مؤثر باشد. بیش از ۵۰ درصد زنان مبتلا به اندومتريوز از درد حین مقاربت (دیس پارونی) رنج می برند. چندین مطالعه نشان می دهد بین دیس پارونی و نوع اندومتريوز لیگامان یوتروساکرال یا رکتوواژینال همبستگی وجود دارد. دیس پارونی با نگرش منفی زن نسبت به فعالیت جنسی، اضطراب و پرهیز از نزدیکی همراه است. لذا در این افراد، تعداد نزدیکی جنسی، میل و هیجان جنسی و تجربه ارگاسم کاهش می یابد. بررسی ها حاکی از آن است که در زنان مبتلا به اندومتريوز با دیس پارونی، زندگی جنسی به شدت مختل می شود. پژوهش های متعددی نشان می دهند برداشتن ندول های اندومتريوز با لاپاروسکوپی و نیز درمان های طبی در بهبود دیس پارونی مؤثر است؛ اما کیفیت زندگی جنسی بعد از درمان طبی یا جراحی تاکنون به طور عمیق بررسی نشده است (۱۵، ۱۶، ۱۷). اخیراً فرو و همکاران در یک مطالعه هم گروهی مشاهده نمودند برداشت کامل اندومتريوز همزمان با ۶ ماه استفاده از تریپتورلین (آگونیست هورمون آزاد کننده گنادوترو پین) نه تنها در درمان دیس پارونی مؤثر می باشد بلکه کیفیت زندگی جنسی را افزایش می دهد. به طوری که یک سال بعد از کامل کردن درمان جراحی ۴۵/۹ درصد بیماران دیس پارونی نداشتند و ۳۴/۷ درصد نمونه ها، کاهش شدت دیس پارونی و ۶۲/۲ درصد، افزایش در تعداد نزدیکی جنسی را اظهار نمودند (۱۵). این محققان یک مطالعه هم گروهی آینده نگر دیگر (۲۰۰۶) بر روی ۶۸ زن مبتلا به اندومتريوز با شکایت دیس پارونی و شدت دردی که با استفاده از مقیاس ۱۰ قسمتی (VAS) (Visual Analge Scale) بیشتر یا مساوی ۶ بود را انجام دادند. در این بیماران از طریق لاپاراسکوپی، ندول های اندومتر به طور کامل برداشته شد و به آنها توصیه گردید پس از جراحی از وسایل پیشگیری از بارداری غیر هورمونی استفاده کنند. قبل از جراحی و ۱۲-۶ ماه بعد از جراحی، نمونه های مورد پژوهش، پرسشنامه (DSFI) (Inventory Derogatis Sexual Functioning) را به منظور سنجش رضایت و عملکرد جنسی تکمیل کردند. پس از

زمینه کیفیت زندگی آنها پرداخت (۷). متأسفانه این بیماری در میان عموم شناخته شده نیست چرا که اندومتريوز با مواردی چون اختلالات قاعدگی، مشکلات جنسی، نازایی و درد در ارتباط است و در بیشتر جوامع، این موارد را تبوی می دانند. اما واقعیت این است که بیماری های مزمن به ادامه مراقبت پزشکی شامل پیگیری منظم و کسب اطلاعات و برقراری ارتباط خوب با مراقب بهداشتی نیاز دارد و فرد باید یاد بگیرد چگونه با درد مزمن زندگی کند و مهارت های سازگاری خود را افزایش دهد (۸). لذا شناخت تأثیر این بیماری بر کیفیت زندگی افراد مبتلا ضروری به نظر می رسد. هدف از این مطالعه، مروری بر مقالات مربوط به تأثیر اندومتريوز بر کیفیت زندگی است.

روش کار

مطالعه حاضر با استفاده از گردآوری مطالعات کتابخانه ای و اینترنتی و پژوهش های انجام گرفته محققان در سایت های معتبر علمی جهان از سال ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۸ تدوین شده است.

نتایج

اندومتريوز یک بیماری مزمن و یک علت شایع درد مزمن لگنی است که در ۱۵-۵ درصد زنان سنین باروری رخ می دهد (۹، ۱۲). با یک نگاه وسیع تر، اندومتريوز یک بیماری سیستمیک اندوکراین، ایمونولوژیک و گوارشی است (۱۳). هنوز مشخص نیست چرا در برخی زنان، نشانه های شدید بیماری بروز میکند و برخی دیگر بدون علامت باقی می ماند و در ضمن علت بیماری نیز هنوز مشخص نشده است. تشخیص این بیماری حتی با وجود درد شدید ممکن است تا چند سال به تأخیر افتد (۸). داده های به دست آمده از مطالعه بر روی بیش از ۷۰۰۰ مورد مبتلا نشان می دهد تأخیر در تشخیص (زمان متوسط بیش از ۹ سال) یک مشکل عمده است (۱۳). علایم همراه با اندومتريوز ممکن است بر روی رفاه جسمی، روانی و اجتماعی فرد تأثیر بگذارد. بنابراین یادداشت دقیق شکایات فرد مبتلا حائز اهمیت است و باید به او فرصت داد اضطراب و نگرانی هایش را همانند دیگر بیماری های مزمن بیان کند (۱۴). تاکنون مطالعات محدودی در مورد چگونگی تأثیر اندومتريوز بر روی زندگی افراد مبتلا انجام شده است (۱۲).

(۲۰۰۴-۲۰۰۱) به این نتیجه دست یافتند که برداشت اندومتریوز کولورکتال از طریق لاپاروسکوپی به طور معنی دار نشانه های گوارشی و ژنیکولوژیک و نیز کیفیت زندگی را بهبود می بخشد. در این پژوهش تمام بیماران به مدت ۳ ماه قبل از جراحی، آنالوگ GnRH دریافت کردند. متوسط زمان پیگیری بعد از جراحی ۲۲/۵ ماه (۲-۵۵) بود. بهبودی معنی دار در دیس منوره ($P < 1/0.001$)، دیس پارونی ($P < 1/0.001$)، دردهای کرامپی روده ($P < 0/0.001$)، درد هنگام دفع / اجابت مزاج ($P < 0/0.001$)، اسهال ($P < 0/0.16$)، درد قسمت تحتانی کمر ($P < 0/0.001$) و ضعف و سستی ($P < 0/0.002$) مشاهده گردید. در مقابل، نشانه های زورپیچ، درد رکتوم و یبوست بهبود نیافت. همچنین پس از جراحی، نمره کیفیت زندگی در تمام ابعاد آن با استفاده از پرسشنامه کوتاه ۳۶ سوالی بررسی سلامت افزایش یافته بود (۵).

مارکوز و همکاران در نیمه اول سال ۲۰۰۱ یک مطالعه مقطعی در برزیل بر روی ۶۰ زن با تشخیص اندومتریوز انجام دادند. پژوهشگران از طریق مصاحبه با نمونه های مورد پژوهش، پرسشنامه ۳۶ عبارتی بررسی کیفیت زندگی (SF-36 items) بررسی کیفیت زندگی را تکمیل کردند. در کل نتایج نشان داد که کیفیت زندگی این زنان ضعیف می باشد. همچنین، ارتباطی بین کیفیت زندگی و شدت درد، مصرف داروها و یا زندگی با همسر مشاهده نشد. زنان مبتلا به اندومتریوز متوسط یا شدید، نمره بهتری در بعد عاطفی و افرادی که منظم ورزش می کردند، نمره بهتری در بعد روانی داشتند (۱۸).

ابزاری که جهت ارزیابی کیفیت زندگی مربوط به سلامت در بیماران مبتلا به اندومتریوز، مورد استفاده قرار گرفته اند شامل: SF-36 (items) میباشند. اخیراً محققان در مطالعات مربوط به اندومتریوز از ابزار EHP-30 (Endometriosis Health Profile-30) و EHP-5 نیز استفاده کرده اند. مطالعات بسیار کمی برای تعیین کیفیت زندگی مربوط به سلامت در افراد مبتلا به اندومتریوز، ابزار اختصاصی این بیماری را به کار برده اند (۱۹). تاکنون برای بررسی اثر علایم اندومتریوز بر کیفیت زندگی مربوط به سلامت از

۱۲-۶ ماه پیگیری، دیس پارونی به طور معنی دار در زنان مبتلا یا غیر مبتلا به اندومتریوز یوتروساکرال بهبود یافت. نمونه های اندومتریوز یوتروساکرال تغییر در روابط جنسی از جمله افزایش تعداد نزدیکی جنسی، داشتن ارگاسم های بیشتر و راحت تر بودن حین و بعد از نزدیکی جنسی را گزارش نمودند. در میان زنان غیر مبتلا به اندومتریوز یوتروساکرال نیز بهبودی مشابه مشاهده شد (۱۶).

نتایج حاصل از مطالعه دنی و من (۲۰۰۷) بر روی ۳۰ زن بین ۱۹-۴۴ سال حاکی از آن بود که دیس پارونی در زنان مبتلا به اندومتریوز یک عامل مهم تاثیرگذار بر کیفیت زندگی آنها است. بیشتر واحدهای پژوهش آنان اظهار نظر نمودند فعالیت جنسی در آنها کاهش یافته و این مسئله منجر به کاهش اعتماد به نفس و اثر منفی بر روی روابط جنسی با همسر شده است (۶).

مطالعه کیفی جونزبرروی ۲۴ زن بیانگر آن است که تأثیر علایم اندومتریوز بر کیفیت زندگی چند بعدی است و بیشتر آنها بر روی پارامترهای روانی اجتماعی اثر منفی می گذارند. در این پژوهش تمام زنان مبتلا به اندومتریوز، درد را تجربه کرده بودند و اظهار نمودند این درد بر روی عملکرد جنسی، ایفای نقش، عملکرد اجتماعی، نزدیکی جنسی و سلامت عاطفی آنها اثر گذاشته است. ناباروری همراه با اندومتریوز نیز مشابه درد بر روی حالات روحی روانی و شخصیت افراد مؤثر می باشد. اندومتریوز اثرات منفی بر روی نگرش فرد از خود دارد و سبب از دست دادن قدرت فیزیکی و باروری می شود. مادرانی که فرزند دختر دارند در مورد اینکه دخترانشان ممکن است در آینده به اندومتریوز مبتلا شوند و از درد و ناباروری رنج ببرند، نگران هستند. باید توجه داشت که نه تنها درد ناشی از اندومتریوز بلکه مشکلات عاطفی همراه با این بیماری از قبیل احساس گناه و پریشانی در محل کار بر روی کیفیت زندگی مؤثر است. عوامل دیگر تأثیرگذار بر کیفیت زندگی زنان مبتلا به اندومتریوز شامل ظاهر فیزیکی فرد، احساس انزوای اجتماعی، فقدان خواب مناسب و اجتناب از نزدیکی جنسی می باشد (۴).

دوبرنارد و همکاران با مطالعه بر روی ۵۸ زن

منابع:

- 1-Dalpia O. et al. Chronic pelvic pain in women :still a challenge. BJU Int Jun. 2008.
- 2- Jones GL. et al . Health – related quality of life measurement in women with common benign gynecologic conditions : a systematic review. AM J Obstet Aug .2002 .187(2).pp :501-11.
- 3-Jones G. et al . Measuring quality of life in women with endometriosis :tests of data quality ,score reliability, response rate and scaling assumptions of the Endometriosis Health profile Questionnaire. Human Reproduction. 2006 , 21(10).pp :2686-2693.
- 4-Jones G. et al. The impact of endometriosis upon quality of life : a qualitative analysis .Utrecht Jun .2004.25(2).pp :123-133.
- 5-Dubernard G.et al. Quality of life after Laparoscopic colorectal resection for endometriosis .Human Reproduction .2006 .21(5).pp:1243-1247.
- 6-Denny E, Mann CH. Endometriosis-associated dyspareunia: The impact on women's lives .J Fam plan Reprod Health care. Jul 2007.33(3).pp:189-193.
- 7-Berek J.S et al. Berek & Novok's Gynecology, Europ: Lippincott & Wilkins. 2006.
- 8-Hummelshoj L. Coping with endometriosis . Available from:<http://www.endometriosis.org/coping-html>. Accessed 2008.
- 9-Davis CJ. Mcmillan L. pain in endometriosis :effectiveness of medical and surgical management. Curr opin Obstet Gynecol. Dec 2003.15(6).pp:507-512.
- 10-Cheong Y. William stones R. Chonice pelvic pain:aetiology and therapy. Best pract Res Clin Obstet Gynaecol .act 2006.20(5).pp:695-711.
- 11-Denny E. Mann CH. Endometriosis and the primary care consultation. Eur J Obstet Gynecol Reprod Biol Jul .2008.139(1).pp:111-115.
- 12-Denny E. Women's experience of endometriosis. J.Adv Nurs Jun. 2004.46(6).pp:641-648.
- 13-Ballweg ML. Impact of endometriosis on women's health :comparative historical data show that the earlier the onset ,the more severe the disease. Best Pract Pes Clin Obstet Gynaecol. Apr 2004.18(2).pp:201-218.
- 14-ESHRE Special interest Group on endometrisis and endometrium. ESHRE guideline for the diagnosis and treatment of endometriosis. Available from: <http://guidelines.endometriosis.org/index.html>. Accesseed 2007.
- 15-Ferrero S. Dyspareunia and quality of sex life after laparoscopic excision of endometriosis and postoperative administration of triptorelin. Fertil Steril. Jan2007.87(1).pp:227-229.
- 16-Ferrero S. Dyspareunia and sex life after laparoscopic excision of endometriosis. Hum Repord Apr 2007 . 22(4).pp:1142-1148.
- 17-Ferrero S. Quality of sex life in women with endometriosis and deep dyspareunia . Fertil Steril. Mar 2006.83(3).pp:573-579.
- 18-Marques A. et al. Quality of life in Brazilian women with endometriosis assessed through a medical out-come questionnaire. J Reprod Med. Feb .2004.49(2).pp:115-120.
- 19-Gao X. et al. Health – related quality of life burden of women with endometriosis :a literature review. Curr Med Res Opin. Sep 2006.22(9).pp:1787-1797.
- 20-Neelakantan D. et al. Quality of life instruments in studies of chronic pelvic pain:a systematic review. J Obstet Gynacol. Nov2004.24(8).pp:851-858.

دید بیماران، تحقیقات بسیار کمی صورت گرفته است که بخشی از آن مربوط به عدم دسترسی به ابزار معتبر(دارای اعتبار و روایی) برای سنجش می باشد. بر اساس گزارشات موجود، اخیراً استفاده از پرسشنامه اختصاصی اندومتریوز با هدف اندازه گیری وضعیت سلامت ذهنی افراد مبتلا افزایش یافته است(۴،۱۹،۲۰).

نتیجه گیری

یافته های حاصل از این تحقیق مروری نشان می دهد اندومتریوز علامت دار به طور معنی داری کیفیت زندگی زنان مبتلا را تحت تأثیر قرار می دهد. این بیماری منجر به درد شدید می شود و اثر منفی بر توانایی فرد برای انجام کار، روابط خانوادگی، اعتماد به نفس، توانایی ایفای نقش، فعالیت اجتماعی، روابط جنسی، سلامت روحی و روانی و انرژی بر جای می گذارد. ناباروری ناشی از اندومتریوز نیز بر روی حالات روحی روانی و شخصیت افراد تأثیرگذار است. اندومتریوز اثرات منفی بر نگرش فرد از خود و از دست دادن احساس قدرت فیزیکی و باروری دارد. مشکلات روحی و روانی در ارتباط با اندومتریوز مانند احساس گناه و پریشانی در محل کار که منشاء گرفته از درد و ناباروری است بر روی کیفیت زندگی تأثیر خواهد گذاشت. عوامل دیگر تأثیر گذار بر روی کیفیت زندگی زنان مبتلا به اندومتریوز شامل ظاهر فیزیکی فرد، احساس انزوای اجتماعی، فقدان خواب مناسب و اجتناب از نزدیکی جنسی است. اکثر مطالعات در مورد اثر درد ناشی از اندومتریوز بر رفاه اجتماعی روانی متمرکز شده اند، در حالی که به نظر می رسد انجام پژوهش های بیشتری برای بررسی اثر اندومتریوز و ناباروری همراه با آن بر روی کیفیت زندگی مربوط به سلامت، ضروری است. بر اساس شواهد اکثر بیماران مبتلا به اندومتریوز در پی درمان بیماری بوده و به دنبال حل مشکلات مرتبط با بیماری های زنان مانند مشکلات روابط جنسی میباشند و کمتر به ابعاد دیگر مانند مشاوره روحی و روانی که نقش مهمی در کیفیت زندگی دارند، میپردازند. بعلاوه، آگاهی و دانش بیشتر پزشکان و دیگر کارکنان بهداشتی درمانی در اداره بیماران و در نتیجه ارتقای کیفیت زندگی این زنان سودمند است.

Impact of endometriosis on quality of life

By: Reza Soltani, P, MS in Midwifery. Alizadeh, Sh, MS in Midwifery

Abstract:

Introduction: Endometriosis is a disease related to pain and infertility which symptoms are pelvic chronic pain, dysmenorrheal, dyspareunia, pain during defecation and infertility. The signs of endometriosis on life's quality are multi-dimensional and most of them have a negative impact on psycho – social parameters. All women who suffer from endometriosis express pain. Since pain has negative impacts on quality of life, knowing the impact of this disease on QOL is important.

Objective: The goal of this study was to review literature related to endometriosis and its impact on QOL.

Methods: Searches were made via a number of electronic databases using defined search terms since 2002 to 2008.

Results: The conducted studies show that the signs of endometriosis especially pain, have impact on life dimensions such as physical activity, the ability of role playing and working, social activities, sexual relationship, mental and psychological health and energy. Infertility caused by endometriosis has also effects on mental health and people's personality. Endometriosis has negative effects on individual's self-image and the loss of feeling physical strength and fertility. The mental problems involved with endometriosis such as the feeling of guilt and distress at workplace that are caused by pain and sterility have impact on QOL. The other factors that can affect the quality of suffered women's life include: The individual's physical appearance, feelings of social isolation, poor sleep, avoidance of sexual intercourse and so on.

Conclusion: This review study shows that symptomatic endometriosis significantly affects women's QOL. Most patients with endometriosis seek treatment and remedy for disease and problems related to the gynecology such as sexual relationship problems, and they less deal with other dimensions like psychological consultation that have important effect on life's quality. In addition, it is useful that doctors and health care workers have more knowledge to manage the disease and improve QOL of patients with endometriosis.

Key words: Endometriosis, Quality of Life, Psycho-social parameters
